

BUSH VE OBAMA KARŞILAŞTIRMASI ÇERÇEVESİNDE AMERİKAN DIŞ POLİTİKA ANALİZİ

Ayşe Bahar HURMİ*

ÖZET

Bush hükümetinin dünyanın jandarması sıfatıyla izlediği tek taraflı politikalar ve dünyadaki gelişmelere müdahale etme şekli, çözülmesi çok zor görünen sorunları da beraberinde getirmiştir. Öyle ki son Amerikan seçimlerinde yeni muhafazakar kesimin yenilmesi ve çoğunluğun seçilmesine ihtimal dahi vermediği siyahi aday Obama'nın "değişim" sloganıyla yeni Başkan olarak zafer kazanması genel olarak tüm dünyada umutların yeşermesine ve başta Ortadoğu bölgesinde olmak üzere dünyada yükselen Amerikan karşıtı duyguların bir nebze de olsa dinmesine yol açmıştır. Göreve geldiğinde bir enkaz teslim almış olan Obama'nın işi yeterince zor görünmekteydi. Ancak göreve gelir gelmez önceki yönetimin tek taraflı yaklaşım politikaları yerine çok taraflı yaklaşımlardan yana olduğunu göstermesi, dayatma ve saldırgan politikalar yerine hoşgörü ve diplomasi siyaseti izlemeyi tercih etmesi, değişim sloganını hayata geçirmeye başladığı sinyallerini veriyordu. Bu çalışma; Obama'nın diplomasiye dayanan politikalarının yanında Amerika'nın çıkarları söz konusu olduğunda bu tutumunu sertleştirebileceğini göstermeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Amerikan Dış Politikası, Bush, Obama, Değişim, Diplomasi.

AMERICAN FOREIGN POLICY: A COMPARATIVE ANALYSIS OF BUSH AND OBAMA

ABSTRACT

The way of intervention to the world developments and unilateral policies followed by Bush Government acting as the gendarmerie of the world have brought problems which seems difficult to be solved. Thus, the defeat of the neocons and the victory of African-American candidate Obama, which was not even regarded as possible by many, with the motto of "change" as the new president, flourished the hopes and calmed down the increasing anti-American feelings all over the world, especially in the Middle-East. Obama, who took the ruins over when he came to office, seemed to have a hard row to hoe. Adopting multilateral approaches and tolerant diplomacy instead of his predecessor's unilateral approaches and aggressive diplomacy indicated his tendency to put the motto of "change" into practice. This study aims to signify that; Obama's policies based on diplomacy are still subject to change for tougher policies when the American interests are in question.

Key Words: American Foreign Policy, Bush, Obama, Change, Diplomacy.

Giriş

Amerika Birleşik Devletleri'nin izlediği küresel hegemonyaya dayalı dış politika, akademi dünyası tarafından da yakından izlenmekte, analiz edilmekte ve yorumlanmaktadır. Fransa uluslararası ilişkiler enstitüsü araştırmacısı ve aynı zamanda Siyasal Bilgiler okulu öğretim görevlisi olan Maxime Lefebvre'nin Amerikan dış politikasını analiz eden kitabı buna iyi bir örnek oluşturmaktadır.¹ Stratejik araştırma merkezleri, enstitüler, üniversiteler, bilim adamları hep aynı sorunun cevabını arıyorlar: Amerika Birleşik Devletleri'nin, küresel imparatorluk kurma hedefinin altında hangi gerekçeler yatmaktadır? Küresel hegemonya daha nereye kadar ABD için ana hedef olarak kalmayı sürdürecektir?

Her şeyden önce şunu kabul etmeliyiz ki, ABD dış politika konusunda kendisini “özel ve model bir ülke” olarak görmektedir. Amerika'nın kendini “özel bir ülke” olarak görmesinin temelinde “değerler idealizmi” ve “dinin hayatta çok etkili olması” yatmaktadır. Amerika'nın günlük hayatında dine önem vermesi şu şekilde analiz edilebilir: Dinin etkisi püritanizmin kökenlerine kadar gider ve Avrupa'nın laik toplumlarıyla çelişir; Amerikalıların yüzde 90'ı Tanrı'ya inandıklarını söyler, yüzde 40'ı da kiliseye gider. Özellikle Cumhuriyetçilerin siyasal söylemlerine dinsel referanslar egemendir. Reagan, aziz Matthieu'yü anar ve ABD'yi “tepede parlayan bir kente” benzetir (Reagan, 1997). Baba Bush'a göre ABD Soğuk Savaşı, “Tanrı'nın yardımıyla” kazanmıştır. Oğul Bush ise terörizme karşı “Haçlı Savaşı”nı haklı göstermek amacıyla Hıristiyanlık referanslarından yararlanmakta ve bir “ilahi yasa milliyetçiliğini” körüklemektedir. Bu inanış kendini Amerikan Dolarının üzerindeki “In God We Trust” mottosuyla da desteklemektedir. Bu makale, elbette Amerikan Dış Politikası'nda din faktörü üzerinde durmayacaktır. Ancak Amerikan Dış Politikasını incelerken bu faktörü tamamen gözardı etmek de doğru bir yaklaşım değildir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin dış politikasının temelini dışarıdan gelebilecek “kötülükler” karşı korunma ve “dünyadan soyutlanma iradesi” oluşturmaktadır. Bu yaklaşım “Monroe Doktrini” şeklinde tezahür etmektedir. Amerikan Dış Politikasında “izolasyonist” bir damarın her zaman canlı kaldığı görülmektedir. ABD, kendi dışındaki dünyayı “karmaşık ve tehlikeli” bulmaktadır. Baba Bush Yönetimiyle birlikte bu karmaşıklık bir adım daha ileri gitmiş, dış dünya “düşman” olarak görülmeye başlanmıştır. Amerikan Yönetiminin akıl hocası Huntington'un ileri sürdüğü “Medeniyetler Çatışması” tezi de bu “düşmanlığa” işaret etmektedir. Amerika başka ülkelerle işbirliği içinde, barış ve diyalog çerçevesinde yaşamayı başaramamakta, kendi dışındaki ülkeleri “düşman” olarak gördüğü için sürekli olarak

düşmanlarla savaşma, onları alt etme psikozu yaşamaktadır. ABD'nin Afganistan ve Irak işgalleri bu "düşman psikozu"nun en sıcak örnekleridir. Şimdi de İran ve Suriye'ye yönelik tehditleri bu düşman görme saplantısının yansımalarını oluşturmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin izlediği dış politikanın bir başka arka plan gerçeği ise "zoru görünce geriye çekilme" psikolojisidir. Eğer uluslararası bir sorunda işler kötüye gitmeye başlamışsa ve bu sorunda Amerikan çıkarı mevcut değilse, ABD'nin birden bire kendi içine kapandığı, uluslararası bir boyutu olan devasa bir sorunla hiçbir şekilde ilgilenmediği görülmektedir. Bosna'daki Müslüman katliamına ABD'nin çok uzun süre sessiz kalması ve dünyanın gözü önünde işlenen cinayetleri görmezden gelmesi, Amerika'nın çıkarının olmadığı hiçbir uluslararası sorunla ilgilenmediği ve kendi kabuğuna çekilmeyi tercih ettiği gerçeğini teyit etmektedir.

Fransız araştırmacı Maxime Lefebvre, Amerikan Dış Politikasında "Mesihçilik" olgusundan da söz etmektedir. Mesihçilik yaklaşımı, dünyayı "iyilik" ve "kötülük" şeklinde ikiye ayırmaktadır. Gerçekten de, Oğul Bush yönetiminin izlediği dış politika çoğunlukla Mesihçilik yaklaşımının izlerini taşımaktadır. Bush ve ekibinin sıklıkla kullandığı "şer eksenli ülkeler" tabiri, dünyayı "iyiler ve kötüler" şeklinde ikiye ayırmanın sonucudur. Bush'un bizzat kendisinin kullandığı "Haçlı Savaşı" sözü de "iyilerin kötülere karşı açtığı savaşı" sembolize etmektedir. ABD'ye göre kendisi "iyiliği" temsil etmektedir. Kendisi dışında kalanlar ise "kötülüğün" temsilcileridir. Amerika'nın bu tek yanlı politikası beraberinde küresel imparatorluk hedefini de getirmektedir. Bush yönetimiyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri, dış politikasını "güçlü olduğu için haklı olduğuna inanan" bir perspektife oturtmaya başlamış, dünyayı kötülerden temizlemeyi kendine görev edinmiştir. Bu temelin bugün ortaya koyduğu tablo; işgal, gözyaşı ve acıdır. Bu tablo bile temelin yanlış atıldığını ve yanlış atılan temel üzerinde yükselen binanın da çarpık büyüdüğünü göstermektedir.

Üstelik, ABD ne özgürlüğü, ne parlamentarizmi ne de insan haklarını icat etmiştir. Amerikan devrimi İngiliz liberal devrimlerinin sonucusudur. Çoğu Avrupalıya göre, demokratik bir modernitenin kusurlarının (sıradan bir yararcılık, konformizm, çoğunluk despotizmi) ayrıcalıklı bir örneğini oluşturur. Buna karşılık, Mesihçi bir vizyonla liberal demokrasinin değerlerini bütün dünyada egemen kılmaya koşullandırmıştır kendini. Öyle ki Dışişleri eski Bakanı Madeleine Albright ülkesini "vazgeçilmez ulus" olarak nitelendirmektedir.

Bu makalede, tüm bu bilgilerin ışığında, Amerikan Dış Politikasının makro ölçüde kuruluşundan itibaren tutarlı ve süreklilik içeren stratejilerle sürdürüldüğünü ancak mikro düzeyde bakıldığında ise seçilen Başkan'ın partisine, karakterine ve kabinesindeki etkin isimlere göre dönem dönem amaca ulaşmak için farklı taktikler izlemekten kaçınmayan bir politika olduğu göstermeye çalışılacaktır. Tüm bunları yaparken, yeni seçilen Başkan Obama ile Halefi Başkan George W. Bush (Oğul Bush) arasında hem genelde hem de bölgesel politikalarındaki benzeyen ve ayrışan yönlerini ele alarak, karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır. Sonuçta ise, Obama'nın önümüzdeki yıllarda izleyebileceği küresel ve bölgesel politikalar hakkında bir takım öngörülerde bulunulacak, ve bu minvalde gelecek Türkiye-Amerikan ilişkileri tartışılacaktır.

1. Amerikan Dış Politikası'na Genel Bir Bakış

Amerikan Dış Politikası, makro düzeyde bakıldığında kuruluşundan itibaren tutarlı ve süreklilik içeren stratejilerle sürdürülmüştür. Mikro düzeyde bakıldığında ise seçilen Başkan'ın karakterine, partisine ve kabinesindeki etkin isimlere göre amaca ulaşmak için farklı taktikler izlenmiştir. Eisenhower, Nixon, Ford, Reagan ve Bush gibi Cumhuriyetçi kökenli başkanların döneminde güç kullanımı ön plana çıkarken; Kennedy, Johnson, Carter, Clinton gibi Demokrat başkanlarda güç, göreceli olarak daha arka planlara atılmıştır (Jentleson, 2000: 67-95).

Soğuk Savaşın son dönemlerinden itibaren mikro düzeydeki değişiklikler daha keskin bir hal almıştır. Reagan, Baba Bush ve Oğul Bush dönemlerinde Amerikan hegemonyasını korumak amacıyla, askeri güç kullanımının ön planda olduğu yayılcı bir politika izlenirken; Clinton ve Obama dönemlerinde diplomasi ön plana çıkarılmıştır. Ancak makalenin ilerleyen safhalarında da inceleneceği üzere, Clinton ve Obama dönemlerinde Amerikan hegemonik gücünün devamının ve yayılcı politikalarının salt diplomasiyle sağlandığı görüşü yanlıştır. Bu dönemlerde de en az geçmiş dönemlerde olduğu kadar askeri güce başvurulmuş, çeşitli ülkelere askeri müdahalelerde bulunulmuş ancak uluslararası topluluğu ikna edici yönde yapılandırılan diplomasi yöntemi ile, bu müdahalelere olan tepki azaltılmış ve haklı kılınmıştır (Brzezinski, 2005: 83-95).

Günümüzde idealist görüşe sahip kişilerin savunduğu ve arzu ettiği Amerikan Dış Politikası, Monroe Doktrini tarzında izolasyonist değil, "müdahaleci olmayan" bir dış politikadır. Ancak Obama'nın Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, bu tür önerilerin tümünü

“izolasyonist1 olarak nitelendirme eğilimindedir. Üstelik, mevcut güvenlik tehditlerine karşı izolasyonizmin çözüm olmayacağı üzerinde durmuştur (Inter Pres Service, 2009). Amerika Birleşik Devletleri'nin “kurucularının” ve erken dönem Amerikan Başkanlarının de izlediği bu politika ile beraber ABD'nin günümüzde en güçlü devlet olması, müdahil ve savaşa yatkın (war prone) olmasını gerektirmemektedir (Krey, 2009).

Kurucular döneminden bahsetmişken, günümüze değin Amerika Birleşik Devletleri'nin dış dünyaya yönelik algısına ve bahsettiğimiz makro düzeydeki politikalarına kısaca değinmek karşılaştırma yapmak açısından faydalı olacaktır. Bu bağlamda Amerikan Dış Politika tarihi bu makalede üç farklı dönemde incelenecektir: 18. ve 19. Yüzyıl Amerikan Dış Politikası, Baba Bush'a kadar olan (ve istisnai olarak Oğul Bush'u da kapsayan) 20. Yüzyıl Amerikan Dış Politikası ve son olarak Clinton-Obama anlayışı çerçevesindeki yeni dönem Amerikan Dış Politikası.

1788'den 1900 yılına kadar, yani Başkan George Washington ile Başkan William McKinsley dönemleri arasında Amerikan Dış Politikası genel olarak müdahaleci olmayan, hatta zaman zaman izolasyonist bir yol izlemiştir. Elbette bunda küresel konjonktürel yapı ve devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde daha statükocu ve içe dönük bir politika izlemelerinin de büyük etkisi vardır. Başkan Theodore Roosevelt ve Başkan Woodrow Wilson ile beraber 20. Yüzyılda Amerikan demokrasisinin ve değerlerinin öncülük ettiği yeni bir etik ve müdahaleci bir dış politika hayat bulmaya başlamıştır. I. Ve II. Dünya Savaşlarında, Birleşmiş Milletleri'in kuruluşunda, Soğuk Savaş Döneminde, Vietnam Savaşında ve hatta Körfez Savaşı'nda bile bu müdahaleci politikadan ödün verilmemiştir. Hatta denilebilir ki, o günden bugüne yapılan müdahalelerin sayısı büyük oranda artmaktadır. 1975'den Kasım 1989'daki Berlin Duvarı'nın yıkılışına kadar Amerika Birleşik Devletleri yalnızca altı defa dış ülkelere askeri operasyon gerçekleştirirken, ki bunların hiçbirisine 10.000'den fazla asker gönderilmemiştir, 1989'dan 2004'e kadar dokuz büyük askeri operasyon yapılmış ve gönderilen askerlerin sayısı yüz binleri bulmuştur (Gray, 2005: 14-26).

Kuruluşundan bu yana Amerika'da “izolasyonist” bir siyasi eğilim vardır. Ama Amerikan izolasyonizmi dünya ile ilgilenmeyi reddetmekten çok, dünyanın Amerikan çıkarlarına karışmasını önlemeye yönelik bir politika olarak kendini göstermektedir. 1823'te ilan edilen “Monroe Doktrini” o tarihte pek etkili olmamıştır, çünkü ABD yeterince güçlü değildi. Ama o doktrinde ifade bulan anlayış hep geçerli olmuştur ve ülke güçlendikçe uygulamada da geçerlilik kazanmıştır.

Tam da bu noktada, “Jacksonian” diye adlandırılan bir gruptan bahsetmek yerinde olacaktır. Bu grup uzun süredir genellikle Güney devletlerinden Kongreye seçilmiş temsilci ve senatörlerden oluşmaktadır. “Cumhuriyetçi” oldukları söylenebilir. Adlarını, kendisi de Güneyli olan ve başkanlığı sırasında Amerikan popülizmini en başarılı biçimde uygulayan Andrew Jackson'dan almaktadırlar. Yukarıda bahsedilen anlamda ve içerikte Amerikan izolasyonizminin en kararlı savunucuları bu gruptadır. Bu izolasyonizm, Amerika'nın dünya sorunlarını görmezden gelmesi demek olmadığına, dünyada Amerikan belirleyiciliği bir biçimde süreceğine göre, “Jacksonian” lobinin bu konuda önerisi, temelde “silahlı müdahale” yönteminin benimsenmesidir. Dolayısıyla Ortadoğu Projesi, 2003 Irak Savaşı gibi askeri müdahaleler bu grup tarafından şiddetle desteklenmekte ve Amerika'nın askeri müdahaleleri azaltması ve diplomasiye yönelmesi gibi fikirleri de ateşli bir şekilde reddetmektedirler.²

8 yıllık Oğul Bush dönemine bakacak olursak, yeni muhafazakarlar önderliğindeki askeri güç kullanımını hiç olmadığı kadar ön plana çıkaran radikal taktik ve stratejik değişiklikler Amerikan imajını küresel çapta ciddi bir biçimde zedelemiştir. Bu nedenle Obama gibi ılımlı konuşan ve kozmopolit bir geçmişe sahip bir liderin yeni dönemde daha barış yanlısı (peace prone) bir politika izleyerek, dış politikada fark yaratacağı öngörülmüştür. Ancak bugüne kadar geçen dönemde, seçim söylemi “değişim” olan Başkan Obama'nın getirdiği değişimin yalnızca dış politikada kullanılan kelimelerde ve halkla ilişkilerin daha etkin kullanılmasında olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Başkan Obama, Savunma Bakanı olarak Robert Gates'le devam edeceğini, Hillary Clinton'ı Dışişleri Bakanı ve emekli general James Jones'u Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak aday göstereceğini açıkladığında ilerici ve liberteryen savaş karşıtı aktivistlerin umutları çoktan altüst olurken (Hadar, 2009), sağ görüşlü yeni muhafazakarlar son derece olumlu tepkiler vermiş ve büyük bir değişimin yaşanmayacağından emin bir şekilde demeçler vermişlerdir (Lobe, 2008a). Obama'nın danışmanlarının pek çoğu daha önce Clinton döneminde de görev almışlardır ve Wilson temelli olan “liberal müdahalecilik okulu”na mensupturlar(Lobe, 2008b). Dahası bu kişiler Balkanlar'da, Sudan'da ve Irak'ta Birleşmiş Milletler'i kendi amaçları doğrultusunda ustaca kullanmasını bilmişlerdir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi Susan Rice, ABD'nin Birleşmiş Milletler (BM) desteğini alamadığı dönemlerde dahi harekete geçmesi gerektiğini savunmakta ve sık sık Darfur'a müdahale seçeneği üzerinde durmaktadır (Xiong,

2008). Üstelik Rice bu müdahale isteğini “korumaya yönelik bir sorumluluk” olarak ifade etmiştir (Kincaid, 2008). Bu doktrin, BM tarafından 2005 yılında ortaya konurken, Obama da Darfur’a BM ve NATO müdahalesi hakkında olumlu görüşlerini bildirmiştir. Bu görüşleri aslında bir sürpriz ya da bir dönüşüm olarak değerlendirilmemelidir çünkü ona göre “hiçbir Amerikan Başkanı gerektiği takdirde tek taraflı da olsa, güç kullanmaktan çekinmemelidir” (Feffer, 2008).

Oğul Bush dönemindeki Savunma Bakanlığı görevini Obama döneminde de sürdüren Robert Gates, Amerika Birleşik devletleri’nin Irak’tan ancak “Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi”ne uygun olarak çekilebileceğini belirtmiştir (Xiong, 2008). Oysaki Obama, başkanlık seçimlerinde “yalnızca Irak’taki savaşı değil, bizi savaşa sokan zihniyeti de bitirmek istiyorum” demiştir (Krey, 2009).

Amerikan Yönetimindeki bu kilit isimlerin dış politika söylemlerini göz önünde bulundurduğumuzda, Obama’nın seçimlerdeki rakibi McCain’in 2013 vizyonu ile büyük benzerlik gösterdiğini görmekteyiz: Irak’tan Amerikan çıkarlarını gözetecek şekilde çekilme, Darfur’a müdahale, Ortadoğu/İran politikalarında sert bir duruş ve Afganistan’daki askeri ilerleyiş. Tüm bunlar gerçekten de McCain ve Obama’nın dış politikalarının ana hatlarının aslında nasıl da benzer olduğunu ortaya koymaktadır. Oluşturduğu kabinedeki seçilen kişilerin geçmişi, Oğul Bush’un son dönemindeki politikaların benzer şekilde devam edeceği ancak farklı olarak, Clinton dönemindeki etkin iletişim tekniklerinin yeniden kullanılacağına ipuçlarını vermektedir.

Elbette Obama’nın dış politikasını belirleyen kabinesi ve danışmanlarının her birinin Bush dönemini aratmayan bir müdahalecilik siyasetini benimsemesi, genel olarak Obama döneminin yeni muhafazakarların net bir egemenliğinde süreceği anlamına gelmemektedir. Bürokratik durağanlık, siyasi sınırlar ve parti içindeki diğer kişilerin müdahalesi bunu engelleyecektir. Üstelik ilginç bir biçimde, en sert tondaki açıklamalarından biri olan Chicago’daki konuşmasının sonunda kendisine Amerika Birleşik Devletlerine yeni bir terörist saldırı olduğunda buna nasıl karşılık vereceği sorusuna cevaben, askeri müdahaleden asla bahsetmemiştir.³ Bu da Obama’nın belki de konuşmalarındaki şahin tonun aslında Amerikan halkının duymak istediği şeyler olduğu, gerçekte uygulayacağı politikaların farklı olabileceği düşüncesini doğurmaktadır.

2. Yeni Başkan Obama

2.1. Obama ve Uluslararası Hukuk

Amerika Birleşik Devleti onyıllardır gerek Cumhuriyetçi Parti'nin gerekse Demokrat Parti'nin iktidarında uluslararası hukuka yönelik tutarlı bir duruşa sahip olmuş ve uluslararası hukuk kurallarını kendi çıkarlarını maksimize etmek yönünde yorumlamış ve uygulamıştır. Bu konuda da genel bir kanı olarak Obama'nın mevcut yapıya Bush'un duyduğundan daha fazla saygı duyacağı beklentisi mevcuttur.

Öncelikle Bush döneminin uluslararası hukukla ilgili konulardaki tutumunu gözden geçirmek gerekirse; bu dönemde Amerikan Dış Politikası'nın çok da parlak olmayan bir çizgide yürüdüğünü söylemek yanlış olmaz. Çünkü bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri Anti-Balistik Füze Antlaşması'ndan ve Uluslararası Ceza Mahkemesini kuran Roma Statüsü'nden çekilmiş, Irak'ı Birleşmiş Milletler Sözleşmesini ihlal ederek işgal etmiş, Cenevre Sözleşmesi ve çeşitli insan hakları antlaşmalarıyla çelişkiler içeren teröre karşı savaş taktiklerine onay vermiş, iklim anlaşmasına ayak sürümüş, uluslararası ticaret hukukuna uygun olmayacak şekilde çeliğe gümrük tarifesi uygulamış ve savaş durumunda şiddeti kısıtlayıcı pek çok eski ve yeni anlaşmayı imzalamayı reddetmiştir (Posner, 2009).

Bush Yönetimi ve destekçilerine göre Amerika Birleşik Devletleri, bu dönemde uluslararası hukuk konusunda düşünülenin aksine büyük bir ihlalde bulunmamıştır. Bu fikri savunanların aslında kısmen de olsa haklı oldukları noktalar vardır. Örneğin; Anti-Balistik Füze Antlaşması ile Roma Statüsü'nden çekilme kararları uluslararası hukuk kurallarına tamamen uygundur. Roma Statüsü'nden çekilmekle birlikte Sudan'daki suçluların gözaltına alınmasına yardım edilmiştir. Irak'a yönelik yapılan operasyonda ise Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin ihlal edildiği genel olarak kabul edilse bile, bu ihlalle birlikte dünyadaki en büyük uluslararası hukuk "düşmanlarından" birinin yok edildiği argümanı savunulmaktadır. İklim anlaşmaları söz konusu olduğunda ise, Bush taraftarları, bu konuda yalnızca hükümetin eleştirilmesinin doğru olmayacağını, kaldı ki bu anlaşmaya yönelik genel bir siyasi desteğin bulunmadığını ve bu destek oluşmaya başladığında ise Bush'un zaten tutumunu değiştirdiğini belirtmektedirler. Benzer şekilde tehdit algısı azaldıkça, teröre karşı savaş taktiklerinin de yumuşama gösterdiği saptanmaktadır. İnsan Hakları ve savaş hukuku ile ilgili anlaşmaların imzalanmaması ise ancak etik değerler ile eleştirilebilir, nitekim hiç bir hükümetin, Amerikan hükümeti de dahil, bu anlaşmaları imzalama zorunluluğu yoktur.

Obama'nın uluslararası hukuk alanındaki politikalarına gelince Obama, Uluslararası Ceza Mahkemesine ve askeri değil, "insani" müdahaleye seçim kampanyalarındaki demeçlerinde değinmiş ve bu konularda her türlü desteği vereceğini taahhüt etmiştir. Ancak bugüne kadar, ne Uluslararası Ceza Mahkemesine yönelik bir destek vermiş, ne de Sudan'daki olaylara müdahale seçeneğini masaya yatırmıştır. Guantanamo Körfezi'ndeki uluslararası hukuka aykırı olan cezaevini kapatma sözü vermiştir. Ancak buradaki asıl sorun, cezaevinin kapatılması değil; tutukluların tutuklanmaları sırasında ihlal edilen hukuk kuralları ve uygun olmayan hapisane şartlarıdır (Posner, 2009). Guantanamo kapatılsa bile, bu tür alıkoymalar Afganistan ve Irak'ta halen devam etmektedir. Ayrıca Obama, yine uluslararası hukuk açısından tartışmalı konumda olan Bush dönemindeki sorgu yargıçlarına dokunulmazlık verme çabasıdır. Bush döneminde konulan hukuka aykırı gümrük tarifeleri ise "yerli üreticiyi koruma" politikası altında Obama döneminde çok daha güçlendirilmiş ve demir, çelik, tekstil gibi ürünlerin ithalatına yasak koyma çabalarına girişilmiştir (McCharles, 2009).

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, her ne kadar değişim varmış gibi görünse de aslında temelde Bush dönemindeki uluslararası hukuk kurallarının Obama döneminde de devam ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla bu alanda aralarında fark olacağı öngörülmemektedir.

2.2. Obama ve Karizma

Bush dönemi ile Clinton-Obama dönemlerindeki en büyük farklardan biri de "karizmatik lider" olgusudur. Dış politikada uygulanan siyasetin kitlelere ulaştırılmasına kullanılan stratejilerde ve insanlar tarafından algılanma konusunda Clinton-Obama ikilisi ve onların kabinelerinde çalışan kişiler çok daha pozitif bir etkiye sahiptirler. Amerikan hükümetinin saldırgan politikaları nedeniyle küresel çapta zihinlerde oluşan ukala, dediğim dedik Amerikan imajı, Obama'nın seçilmesiyle birlikte yerini, yavaş yavaş daha olumlu görüşlere bırakmaktadır.

Örneğin, Obama'nın bu yönde hiçbir faaliyet göstermemesine rağmen, üzerinde daha sonra da durulacak olan Nobel Barış Ödülü'ne layık görülmesi, onun sadece ve sadece "uluslararası ilişkilere getirdiği yeni bir hava" getirmiş olması ve "Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kurumların etkin olabileceği çok yönlü bir diplomasi anlayışını" yeniden merkeze oturtması gibi sebeplere dayanmaktadır. Daha da önemlisi, Başkan Bush'un gidişinden

dünyanın duyduğu mutluluk, Obama'ya Nobel'i kazandırmıştır. Başkan Bush uluslararası hukuka hatta uluslararası toplumun varlığına öylesine saygısızdı ki, onun yaptıklarını şu ana kadar uluslararası topluma yapılmış en büyük saldırı olarak nitelemek dahi mümkündür. Bush'un dünya düzeni anlayışı Mussolini'nin hatta Hitler'in meydan okumasından bile çok daha tehlikeliydi. Çünkü Bush, uluslararası toplum kavramını en çok geliştiren ülkelerden birinin lideri olarak uluslararası toplumun en temel kavramlarını kullanarak ona meydan okuyordu. Bush döneminin Amerikası sorunlarını çözmek için, hiçbir devlete ve uluslararası hukuka ihtiyacının olmadığını düşünüyordu. Güçlü olmanın haklı olmak demek olduğunu kabul eden bir felsefeyi benimsemiş Amerika'nın bu tutumu tüm dünyaya adeta büyük bir kabus yaşattı. İşte bu bağlamda, henüz başkanlığının bir yılını bile doldurmamış Obama'ya verilen barış ödülü bir anlamda Bush'un gidişini kutlamak ve Obama'yı cesaretlendirmek için verilmiştir.

Başka bir deyişle, Obama'ya Nobel Barış Ödülünü kazandıran, onun artık tüm dünya tarafından öfke ve nefretle anılan Bush'tan sonra başa geçmesi ve daha yumuşak söylemlerde bulunmasıdır. Aslında Obama, Amerikan küresel hegemonyası için doğrudan Bush'un politikalarını sürdürmektedir. Ancak Bush o kadar saldırgan bir şekilde algılanmaktadır ki, Obama'nın benzer politikaları içeren konuşmaları dahi, söylemdeki ılımlı tutum ve başarılı iletişim kampanyaları sonucunda olumlu etki yaratmaktadır.

2.3. Obama ve Ortadoğu

2.3.1. İran

Bush döneminde İran'ın komşuları Irak ve Afganistan işgal edilmiştir. Dahası, İran Amerikan Başkanı tarafından "şer üçgeni"nde sayılmış ve Irak'tan sonraki hedef ülke olarak gösterilmiştir (Bush, 2001: 118). İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri'nin her an İran'ı vuracağı haberleri Batı medyasında her gün yerini almıştır. Bu şartlar altında İran elitinin ve halkının dış tehditleri bir tarafa bırakmaları mümkün olmamıştır. Obama ise, içerde karşılaştığı tüm sert tepkilere rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nin İran politikasını Bush döneminin tam tersi bir istikamete doğru çevirmiş ve İran'a yönelik diyalog politikasını izleyeceğini belirtmiştir (Lobe, 2009). Bu diyalog, günümüze kadar gönülsüzce de olsa (ki zaman zaman askeri müdahale seçeneğine de vurgu yapılmıştır) devam etmiştir. Bununla beraber İsrail lobisinin Amerikan Kongresinde, İran'la uranyum zenginleştirme politikaları konusunda bir anlaşma sağlanamaması nedeniyle, tek taraflı ve üçüncü ülke şirketlerinin de katılabileceği zorlayıcı önlemler alınması için baskılar sürmektedir. Buna rağmen Obama,

İran'la diyalog arayışının yanı sıra, İran'ın geçmişindeki kirli işlerde Amerikan rolünü dahi itiraf etmiştir. Hamaney ve Ahmedinejad sert söylemlerine devam etseler de Obama İran'a zeytin dalı uzatmayı sürdürmüştür. Obama'nın Ankara, İstanbul ve Kahire konuşmalarında Müslüman dünyaya verdiği sıcak mesajların da İran üzerindeki etkisi çok olumlu olmuştur. Böylece İran'ın en azından yakın dönemde herhangi bir Amerikan saldırısına uğramayacağı, Obama'nın yeni bir Irak macerasını istemediği İran kamuoyunda daha net bir şekilde anlaşılmıştır (Laçiner, 2010).

Sonuçta, Obama seçim kampanyaları boyunca Arap ve Müslüman dünya ile diplomasi yoluyla uzlaşmaya gidilmesinden yana olan bir adaydı. McCain İran hakkında sert söylemlerde bulunurken, Obama İsrail'i savunacağına söz vermekle birlikte Bush yönetiminin Tahran'ı muhatap almama politikasını da başarısız bulduğunu söylemiştir. Obama İran'ın terörizmi desteklediğini ve yasadışı olarak nükleer silahlanmasından haberdar olduğunu, ancak İran'a karşı geliştirilebilecek bir strateji yerine Irak'ın işgal edildiğini, bunun Ortadoğu'da aşırılıkların gelişmesine sebep olduğunu savunmaktadır. Bununla birlikte Bush döneminde pozisyonunu daha da güçlendiren İran'ın nükleer faaliyetlerini de artırdığını ve İsrail için de daha tehlikeli bir hale geldiğini belirterek bu gerçekler karşısında İran'a karşı daha farklı bir politika izlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Yaşanan son ekonomik kriz sonrası Amerika Birleşik Devletleri veya İsrail tarafından İran'a karşı başlatılacak olan herhangi bir savaş olasılığı çok zayıf gibi görünmektedir. Obama, Amerika'nın çıkarları söz konusu olduğunda İranlı liderlerle koşulsuz bir diyalog kurulacağını söylemektedir (Açıklan, 2010).

İran ile yakınlaşma, Irak ve Afganistan'da istikrarın sağlanması, El-Kaide ile mücadele ve İran'ın petrol ve doğalgazından faydalanma gibi konularda Amerika Birleşik Devletleri'nin çıkarlarını maksimize edebilir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri; şayet İran rotasını değiştirmese, Avrupa, Japonya ve Körfez ülkeleri ile birlikte İran'a karşı ekonomik ve petrol ihracatına yönelik izolasyon politikalarının da uygulanabileceğini söyleyerek, yukarıda da belirtildiği üzere, aba altından sopa göstermeyi ihmal etmemektedir. Daha açık belirtmek gerekirse, Obama'nın diplomasiye dayanan politikaları yanında Amerika ve İsrail'in güvenliği söz konusu olduğunda askeri seçeneği de hiç çekinmeden kullanacağı su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaldı ki, Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, İran Cumhuriyet Muhafızlarını terörist olarak nitelendirmiştir (Balz, 2007). Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın İran masasında çalışmış olan Suzanne Maloney, Obama yönetiminin İran'a yönelik stratejini; tepkisel, eğreti ve Bush'un son yıllardaki sopa-havuç politikasına benzediğini belirtmiştir (Lobe, 2009). Yinelemek gerekirse, İran konusunda "zeki güç" (smart power) stratejisinin İran'ın nükleer silah programını ve teröre olan desteğini sonlandıracağı düşünülmekteyse de, her türlü alternatifin masada olduğu düşüncesi sık sık tekrarlanmaktadır.

2.3.2. Suriye

Geçtiğimiz sene 26 Ekim'de Suriye'nin Irak sınırına yakın bir köyünün Amerika tarafından bombalanması sonrasında yapılan yorumlar saldırının sadece Irak sınırındaki teröristlerle ilgili olmadığı, aynı zamanda Şam'ın Lübnan'da Hizbullah ve Fetih El-İslam ile Gazze'de ise Hamas ile ilişkisiyle de bağlantılı olduğu yönünde idi. Saldırı sonrasında ülkede onbinlerce kişinin katıldığı gösteriler yapıldı. Beşar Esad yönetimi, kendisini dünyadan izole etmeye çalışmış olan Bush yönetimi ile yaşadığı problemleri Obama yönetimi ile aşabilmeyi hedeflemektedir. İran Devleti ile Hizbullah ve Hamas gibi gruplarla müttefik olan Suriye'nin İsrail ile barış yapma konusunda gösterdiği isteklilik ve artık Hizbullah'ın da veto hakkının olduğu Lübnan ile diplomatik bağların kurulduğu da gözden kaçırılmaması gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Suriye, Amerika'nın aracılığıyla yapılacak olan barış görüşmeleri ile Golan tepelerini yeniden kazanmayı umut etmektedir (Açıkalın, 2010).

ABD, 2005 yılında eski Lübnan Başbakanı Refik El Hariri'nin bir suikasta kurban gitmesinin ardından, bu olaydan Suriye'yi sorumlu tutmuş ve Şam büyükelçisini çekmişti. Obama, dört yıldır boş kalan Amerika Birleşik Devletleri'nin Şam Büyükelçiliğine yeniden büyükelçi atayabileceğini söyleyerek, Ortadoğu ve İslam dünyasıyla ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadır.

2.3.3. İsrail-Filistin Meselesi

Her ne kadar Obama İsrail-Filistin meselesinde geleneksel olarak İsrail tarafına daha yakın olacağına dair sinyaller verse de, Kudüs'teki bazı yetkililer, Obama'nın ılımlı ve barışçıl tavırlarından dolayı, Filistin'e de yakın duracağından şüphe duymadan edememektedirler. Dolayısıyla İsraili bürokratların bu konuda kafaları oldukça karışık (Açıkalın, 2010).

Bazı hükümet çevrelerine göre, Demokrat Obama, İran'a karşı yumuşak olabilir, Filistin meselesinde İsrail'in ödün vermesi için baskı yapabilir, hatta İsrail ve Amerika arasındaki stratejik ilişkinin gidişatını bile değiştirebilir. Öte yandan ABD ile ilişkiler konusunda, Obama dahil hiçbir Amerika başkanının İsrail karşıtı bir duruş alacağı mümkün görünmemektedir. İsrail'in sol kanadı, Obama Yönetimi'nin İsrail-Filistin barışında daha etkin olacağını, hatta yararlı bir anlaşma için partilere baskı yapacağını umut etmektedirler. Aynı sebeple sağ kanat, Obama Yönetimi ile İsrail Hükümeti'nin, bir çatışma yoluna gireceğinden de endişe etmektedirler.

4 Haziran 2008'de Washington'da gerçekleşen yıllık Amerikan-İsrail Kamu İşleri Komitesi (AIPAC)'nin konferansında Obama'nın İsrail'e karşı güçlü vaatlerini dile getirmesi, İsrail'in tedirginliğini büyük ölçüde hafifletmiştir. İsraili yetkililer, Obama'nın İran'a karşı güç kullanmada hazırlıklı olduğuna, İsrail Savunma Güçleri için nitelikli düzeyin sağlanması sözüne, Hamas'ın izole edilmesindeki desteğine ve Kudüs'ün bölünmemiş bir başkent olduğuna, İsrail'in Yahudi karakterine bağlı kalacağına dikkat çekmiştir (AIPAC, 2008).

Ancak İsrail hala iki konuda tatmin olmuş değildir. Obama, her ne kadar kendilerini mutlu edecek söylemlerde bulunsa da, ileride ne yapacağını kestirmek kolay değildir. Çünkü Obama hiçbir zaman rakibi McCain gibi İsrail'e destek konusunda tereddütsüz bir duruş sergilememiştir. İkinci olarak, bazı siyasi analistlere göre birleşik bir Kudüs hakkındaki vaadi oldukça ön plandaydı ve 4 Haziranda diğer söylediklerinde şüpheye yer bırakıyordu. Kudüs vaadinin ardından aldığı güçlü Filistin tepkisine karşılık Obama, ertesi gün beyanına açıklık getirdi; CNN'e verdiği demece göre şehrin kaderi İsrail ve Filistinliler arasındaki görüşmelere bağlı olacaktı (Lake, 2008).

İsrail'deki genel kaygı, Obama'nın İran'la görüşme konusundaki duruşu üzerinedir. İsraili yetkililer ve siyasi analistler, İran'ın Amerika'yı kandıracağını, müzakerelere devam ederken aynı zamanda nükleer silahlanmayı sürdüreceği yönünde kaygılar taşımaktadırlar (Lake, 2008).

2008 Mayıs sonlarında, İsrail Dışişleri Bakanlığı araştırma birimi, bakanlık ve bürokratların katıldığı, Obama başkanlığının olası etkilerinin de ele alındığı "Bush'tan sonra Amerikan Dış Siyaseti" konulu toplantısında elde edilen sonuçta; Beyaz Sarayı her kim kazanırsa kazansın İsrail'in endişe etmesi için hiçbir neden olmadığı çıkmıştır. Aynı şekilde

Kongrede ve Amerikan toplumunda İsrail'e desteğin güçlü olmasından ötürü, hiçbir başkanın radikal bir değişiklik yapmayacağı yönünde de görüş birliği vardır. Uzmanlara göre İsrail'e karşı herhangi bir baskı beklenmemektedir çünkü Obama'nın Ortadoğu'daki odak noktasının İran ve Irak olması beklenmektedir, İsrail ve Filistin değil (Susser, 2008).

2.3.4. Afganistan

Obama iktidara geldiğinde Afganistan konusunda son derece olumsuz bir miras devraldı. Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak ile birlikte iki cephede birden savaşıyor olması ve ikisinin de planların dışında gelişmesi Amerikan Dış Politika'sını ciddi anlamda zorluyordu. Obama, Afganistan sorununu çözmeyi öncelikli politikası olarak belirlemiştir ve bu çerçevede Afganistan'a yönelik yeni bir strateji geliştirmiştir. 27 Mart'ta Afganistan'a ilişkin yeni politikasını açıkladıktan sonra çoğu hükümet görevlisi ve hükümet dışı aktör bu yeni stratejiyi, Amerika'nın sorunu çözmeye yönelik güçlü bir iradesi olarak olumlu karşılamıştır. Ancak sorunun çok fazla çetrefil olduğunun farkına varan uzmanlar, bu konunun çözümünün kağıt üzerinde belirlenen stratejiler kadar kolay olmadığını fark etmişlerdir.

Obama yönetiminin Afganistan'daki savaşı kazanmaya yönelik yeni stratejisi, uluslararası çabaları; savunma, diplomasi ve kalkınma olmak üzere üç alana odaklanmaktadır. Bu yeni strateji savunma alanında Afganistan'da savaşan Amerikan güçlerini artırmayı, diplomatik alanda Pakistan, İran, Rusya ve Orta Asya ülkelerini bölgesel ortak bir güvenlik yaklaşımı etrafında birleştirmeyi, ve sorunun aslında en önemli parçası olduğu düşünülen kalkınma alanında ise Afganistan ve Pakistan'a dış yardım kampanyaları aracılığıyla destek vermeyi amaçlamaktadır (CNN, 2009).

Afganistan sorunu gerçekten de, Amerika Birleşik Devletleri için, giderek daha da içinden çıkılmaz bir hale gelmektedir. Nitekim 2008, Amerikan güçleri açısından işgalden bu yana en kanlı yıl oldu denilebilir. Geçtiğimiz yıl yaşanan çatışmalarda, neredeyse yarısı sivil olmak üzere 5.000'in üzerinde can kaybı yaşandı. Bölgede çatışmalar giderek yoğunluk kazanırken, Taliban gücünü ve etki alanını daha da artırmıştır. Bu da, Amerika'nın Afganistan'da kontrolünü kaybettiğinin en büyük göstergesi olmuştur. Obama, Taliban karşısında savaşı kazanabilmek amacıyla, 17.000 yeni asker göndererek bölgedeki askeri gücünü yükseltme kararı almıştır. Ayrıca savaşın sadece Amerikan askerleri ile kazanılamayacağı gerçeğini de göz ardı etmeyerek Afgan güvenlik güçlerinin sayısını ve

kapasitesini artırarak Taliban karşısında yerli muharip unsurları da geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede Afgan güvenlik güçlerini eğitmek amacıyla 4.000 Amerikan askerinin Afganistan'a gönderilmesi kararlaştırılmıştır. 2011'e kadar Afgan ordusunun 134.000'e, Afgan polis gücünün de 82.000'e ulaşması planlanmaktadır (CNN, 2009).

Öte yandan Amerikalı politika yapıcılarında savaşın yalnızca askeri yollarla kazanılamayacağı görüşü giderek daha da güçlenmiştir. Obama ve dış politika danışmanları sorunun çözümünde tarafları masaya oturarak anlaşmaya varılması konusunda fikir birliği etmişlerdir. Bu açıdan Bush döneminden farklı olarak Taliban'a yeşil ışık yakılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, Irak'ta başarılı sonuç aldığı (ki bu da tartışma konusudur) bir politikayı; yani düşmanı bölerek problemi çözebilmeyi hedeflemektedir. Farklı unsurlardan oluşan Taliban güçlerinin bir kısmını yanına çekebilmek için Amerikan hükümeti, yerel otoriteler ve uluslararası partnerler yoluyla uzlaşmaya varmayı hedeflemektedir. Ancak, Irak'ta muhalif Sünnileri sisteme dahil etmekte başarılı olan bu politikanın Afganistan'da da başarılı olup olmayacağı net değildir.

Burada, Karzai'nin ikinci başkanlık dönemini ve bunun Obama'nın Afganistan Politikasına etkilerini analiz etmeden geçilmemelidir. Afganistan'da Kasım ayının ilk haftasında yapılması planlanan ikinci tur başkanlık seçimleri, adaylardan Abdullah'ın çekildiğini açıklamasıyla iptal edilmişti. Abdullah çekilme sebeplerinin başında, Bağımsız Seçim Komisyonu başkanının görevden alınmamasını göstermiş ve aynı kadro ile yapılacak olan ikinci tur seçimlerinin bağımsız ve asil bir ortamda gerçekleşmeyeceğini vurgulamıştı. Sonuçta, Karzai ikinci kez başkanlık koltuğuna oturdu ve yaptığı başkanlık konuşmasında 5 yıllık hedeflerini anlattı. Sorun olarak gördüğü ve bunların çözümü için çalışacağını söylediği konuların başında yolsuzlukla mücadele, savaşı bitirmek için ulusal ve uluslararası bütün kaynakları kullanmak ve önümüzdeki iki yıl içinde ülkede faaliyet gösteren bütün güvenlik şirketlerinin görevine son vererek, onların yerini Afgan Ordusuna ve Afgan Polisine devretmek gelmektedir. Ancak, ilk 5 yıllık Karzai döneminde verilen hiçbir sözün tutulmadığı ve ülkenin hiçbir ilerleme kaydedemediği göz önünde bulundurulursa, bu konuşmada belirtilen hedeflerin ne derece gerçekçi olduğu hakkında fikir edinilebilir.

Karzai'nin başa geçmesiyle birlikte gözler yeniden Obama'ya çevrildi. 1Aralık'ta West Point Askeri Akademisi'nde "Afganistan ve Pakistan'daki Durumun Geleceğine Dair" başlıklı konuşmasında Başkan Obama, "başkomutan olarak Afganistan'a 30.000 kişilik ek

Amerikan birliği göndermenin ulusal güvenliğimiz açısından hayati önem taşıdığına karar verdim” açıklamasında bulunmuştur (US Military Academy, 2009). Obama, iç politikada yaşadığı problemler nedeniyle kaybettiği kamuoyu desteğini yeniden kazanabilmek amacıyla Afganistan’dan çekilme seçeneğini de mahfuz tutmuştur. 18 ay sonra Amerikan birliklerinin Afganistan’dan çekileceklerini açıklarken aklında işte bu hedef vardı.

Görülüyor ki, Karzai’nin başkanlık konuşmasında söz ettiği konular ile Obama’nın yaptığı açıklamalar arasında bir paralellik vardır. Özellikle Afgan Polisinin ve Afgan Ordusunun güç ve sorumluluklarının artırılması konusundaki açıklamaları Obama’nınkilerle uyuşmaktadır. Obama’nın 18 ay sonra Amerikan askerlerini çekmeye başlayacaklarını ifade etmesi ve konuşmasında Afgan ordusunun eğitime sık sık atıfta bulunması Obama ile Karzai’nin bu konularda aynı çizgide olduklarını göstermektedir. Ancak unutmamak gerekir ki, Amerikan ve NATO güçleri, Taliban’dan temizlenen bölgelerde güvenlik tam olarak sağlanmadan farklı noktalara yönelmişlerdir ve Taliban kısa bir süre sonra bu yerleri yeniden ele geçirmiştir. Yani, Taliban’ı güçlendiren yine Amerika ve NATO olmuştur. Dolayısıyla burada aslında dikkat edilmesi gereken çok önemli bir nokta vardır: Afganistan’daki savaş, Bush zamanında bitmemiştir. Obama zamanında da bitmeyebilir. Bu konuda Karzai yönetimine de büyük sorumluluklar düşmektedir.

Obama yönetimi diplomasi alanında uluslararası aktörler arasında ortak anlayış birliği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla Bush yönetiminin tek taraflılık politikasından farklı olarak İran ve Orta Asya Cumhuriyetleri gibi komşu ülkeleri de çözüm arayışına dahil eden daha bölgesel bir yaklaşım geliştirmektedir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri, kalkınma konusunda Karzai hükümetinden ciddi anlamda umutsuzdur. Afgan halkının da Karzai’den beklentilerinin olmadığını farkındadır. En temel hizmetlerin bile yerine getirilememiş olması, devlet yönetiminde yolsuzluk ve rüşvetin giderek artan bir çizgide yaygınlaşması ve hizmetlerin adam kayırma (nepotizm) eksenli oluşu, halkın “yeni” Karzai hükümetine yönelik güvenini önemli ölçüde yok etmiştir. Ayrıca ülkede ekonominin çok kötü durumda olması, ekonomik kaynakların sınırlılığı ve ekonominin büyük ölçüde uyuşturucu üzerine odaklanması Taliban’ı, mafyayı ve diğer suç örgütlerini daha da güçlendiren bir altyapı sağlamaktadır. Dolayısıyla Afganistan’a yapılan yardımların büyük oranda hedef kitleye ulaşmayarak hükümet çevrelerine yakın kesimlerin eline geçiyor olması Amerikan Dış Politikasını zorlayıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirtepe, 2009).

Sonuç olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nin, uluslararası terörizmi beslediği düşüncesiyle El-Kaide ve Taliban gibi radikal oluşumları ortadan kaldırmak ve Afganistan'da güvenlik ve istikrarı sağlayarak uluslararası sisteme entegre etmek amacıyla 2001'de ülkeyi işgal etmesinden beri geçen sürede geliştirdiği politikaların başarısız olduğunu görülmektedir. Ancak, geçen bunca zamandan sonra problemin yalnızca askeri yollardan çözülemeyeceğinin farkına varmak yeni Obama hükümetinin bir artısı gibi görünmektedir. Her ne kadar neo-conların hoşuna gitmese de Obama, sorunu ortaya çıkaran temel faktörleri bulmak ve sorunlara bu çerçevede çözümler getirmek gerektiğini anlayarak, Bush hükümetiyle aralarındaki farkı ortaya koymuştur. Yine de burada altını çizerek belirtmek gerekir ki, durum zannedildiği kadar basit değildir ve yalnızca sosyo-ekonomik çözümler bu derde çare olmayacaktır. Çünkü göz ardı etmemek gerekir ki, özelde bu bölgede genelde ise Ortadoğu coğrafyasında teröre kaynaklık eden hareketlerin Amerika Birleşik Devletleri'ni işgalci güç olarak görmektedirler. Dahası, uluslararası sistemin "adaletsiz" yapısından yine Amerika Birleşik Devletleri'ni sorumlu tutmaktadırlar ve böylece davranışlarını halkın gözünde meşrulaştırıp, Amerika'yı düşman kendilerini de bu düşmana karşı savaşan kahramanlar olarak lanse etmektedirler. Böylesi kaygan bir zeminde somut adımlar atılmadıkça Afganistan sorununun çözülmesi çok kolay görünmemektedir.

2.3.5. Pakistan

Afganistan sorununun çözülmesi ne kadar zorsa, Pakistan sorununun çözülmesi de bir o kadar zor görünmektedir. Çünkü Afganistan'ın geleceği Pakistan'ı da yakından ilgilendirmektedir. Taliban güçleri Pakistan'ın sınır bölgelerinde konuşlanmaktadır ve Pakistan giderek artan bir ölçüde Taliban'ın ya da Taliban yandaşlarının etkisi altına girmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, Pakistan istihbarat servisinin içinde Taliban'a destek veren bazı unsurların var olduğuna inanmaktadır. Bunu, ABD Genelkurmay Başkanı Mike Mullen açıkça ifade etmiştir (Mullen, 2009). Nitekim, Pakistan istihbarat ve güvenlik güçleri uzun zamandır Taliban ve benzeri radikal grupları kendi ulusal çıkarları doğrultusunda Hindistan ile mücadelede etkili bir araç olarak görmüşlerdir. Bu nedenle sorunun sadece Afganistan'a odaklanarak çözülemeyeceğinin farkına varan Obama yönetimi, yeni stratejisini bu iki ülkeyi beraber düşünerek geliştirmiştir. Bu amaçla Richard Hoolbroke Amerika Birleşik Devletleri'nin iki ülkeden sorumlu özel temsilcisi olarak atanmıştır. Amerika için büyük bir stratejik öneme sahip olan Pakistan-Hindistan bölgelerinde ise Obama, Bush dönemindeki görece uzaktan izleme politikasını bir kenara bırakarak, Keşmir sorununda da inisiyatif almak amacıyla bölgeye özel bir delegasyon yollama yoluna gitmiştir. Ancak

yukarda da belirtildiği üzere, Obama'nın bu çabaları, ne Pakistan ne de Hindistan tarafından mutlulukla karşılanmıştır. Bölge uzmanlarından Selig Harrison, Keşmir için gösterilen çabanın yalnızca Hindistan değil, Pakistan tarafından da mukavemetle karşılanacağını belirtmiştir (Harrison, 2009).

2.3.6. Irak

Altı yıllık Irak işgalinin ardından Irak'ta şiddet devam etmektedir. Amerika'da, Irak konusunda politik ve insani kayıpların yanı sıra savaşın finansal yönü de öne çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Irak'tan çekilse bile Obama yönetimi Bush yönetiminden daha müdahaleci bir askeri ve siyasi yapı geliştirebilir. Bunu Obama'nın kabinesinde bulunan pek çok kilit kişinin, Clinton ve Bush döneminde aktif görev almış kişiler olduğunu gözönünde bulundurarak söylemek mümkündür. Diplomasi ve ulusal güvenlik konularında Obama'nın rol modelleri Baba Bush ve Clinton olmuştur (Hadar, 2009). Hem Baba Bush, hem de Clinton Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının avantajlarını kullanan fırsatçı ve pragmatik devlet adamlarıydı. Bu nedenle de askeri güç kullanımını Bush'un aksine baskın pozisyonlarını radikal bir değişim yapmadan sürdürmek ve genişletmek için kullanmışlardı. Obama seçimleri kazandıktan sonraki ilk konuşmasında yine Baba Bush'un enternasyonalist ve realist prensiplerini tekrarlamış, “şer eksen”, “terörizmle savaş” gibi artık dünya çapında olumsuz duygular çağrıştıran kelimeleri kullanmadan, sağlam bir pragmatizm ve yumuşak bir idealizmi ortaya koymuştur (Hadar, 2009).

3. Ve Türkiye...

Obama'nın 2009 Nisan'ında yaptığı Türkiye ziyareti, gerçekten de önemli anlamlar taşımaktadır. Başkanlığı dönemindeki ilk okyanus ötesi ziyaret kapsamında Londra'da G-20 ve Fransa-Almanya sınırında NATO zirvelerine katılan Obama, bu zirvelerin ardından Avrupa Birliği Dönem Başkanlığını yürütmekte olan Çek Cumhuriyetini ziyaret etmiştir. Obama'nın özellikle Ankara ziyareti; Londra, Strasbourg, Baden Baden veya Prag ziyaretlerinden farklı olarak uluslararası bir toplantının parçası ya da uluslararası bir birliğin başkanlığına değil, bir ülkenin kendi başkentine yapılan ilk ziyaret olması nedeniyle önemlidir. Hatta 2009 Ekim'inde Amerikan Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın geniş kapsamlı Türkiye ziyareti de göz önünde bulundurulursa, Türk Amerikan ilişkilerinde yeni bir dönemin başladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu ziyaretin altında yatan nedenler arasında Türkiye'nin jeostratejik ve jeopolitik önemini sayabiliriz. Gerek enerji havzaları ve bağlantıları, gerek kronikleşmiş İsrail-Filistin anlaşmazlığı, gerekse 2003'ten bu yana Irak'ta başarısız ve problemlili bir müdahale süreci yaşayan Amerika'nın bölgedeki sorunların çözümünde Türkiye'yi kilit ülke olarak değerlendirmesi, Türkiye'yi Amerika Birleşik Devletleri'nin gözünde daha da önemli bir yere taşımıştır. Üstelik, Türkiye'nin bölgede yaşanan bu sorunların çözümüne katkıda bulunma yetenekleri son on yıl içinde hızlı bir şekilde artmıştır. Gerçekten de Türkiye, İsraililerle yakınlaşabilmektedir ama bu durum onun Filistinlilerle ve Araplarla da yakınlaşmasına engel olmamaktadır. Nükleer güç elde etme peşinde olan ve bu politikası nedeniyle başta ABD olmak üzere Batının korkulu rüyası haline gelen İran'la da Türkiye'nin yadsınamayacak ölçüde iyi ilişkileri vardır. Kafkasya'da da sorunlar devam etmektedir. Bu bölgede de Türkiye, hem Gürcistan, hem Azerbaycan hem de Ukrayna ile yakın ilişkilerini devam ettirmektedir. Bu sorunsuz bir şekilde ilişkilerin sürdürüldüğü bölgelere Orta Asya'yı ve Balkanları da katmak yerinde olacaktır.

Türkiye'yi uluslararası alanda önemli bir noktaya taşıyan ve Obama'yı Ankara'ya getiren önemli nedenlerden biri de, Türkiye'nin gerektiğinde hayır diyebilme kapasitesini elinde bulundurmasıdır. Hayır diyebilen Türkiye, bölgesinde yaşanan sorunlara daha gerçekçi çözümler getirilebileceği gerçeğini gündeme taşıyabilmeyi bilmiştir. Türkiye 1 Mart 2003 tezkeresine hayır diyerek, bugün Irak'ta Şii ve Sünni tüm tarafların sempatisini kazanmıştır. Filistinlilerin attıkları roketlere hayır diyerek, İsraililere yakın ilişkiler kurmasını bilmiştir. İsrail'in 2006'daki Lübnan, 2008 sonu ve 2009 başındaki Gazze saldırılarında aşırı güç kullanımına ve pek çok sivilin öldürülmesine hayır diyerek, bugün Ortadoğu'da özellikle Arap halklarından büyük destek almıştır. Gerektiği yerde ve zamanda realpolitiğin gereklerine uygun olarak hayır diyebilen Türkiye, bölgesinin sorunlarının çözümünde önemli katkılar sağlayabilecektir. Obama'nın önemle üzerinde durduğu adalet, uzlaşma, diyalog ve empati; Türk Dış Politikasında da yerini bulursa, Türk-Amerikan ilişkileri, Obama'nın ziyaretinin amacını boşa çıkarmayan nitelikte ilerleyecektir.

3.1. Terör

Türkiye, terörle mücadele konusunda önemli deneyimlere sahip bir ülke olmakla beraber, özellikle küresel terörle mücadelede istihbarat paylaşımı ve birçok aktif teröristin yakalanması konularında kayda değer bir geçmişe sahiptir. Türkiye BM Güvenlik Konseyi'ndeki üyeliği ve çabaları çerçevesinde teröre karşı etkin mücadelenin yapılmasına katkı sağlarken, aynı zamanda birçok uluslararası organizasyonda terörle mücadele

konusunda çifte standardın kaldırılması ve etkin fiili mücadelenin gerçekleştirilmesi bağlamında son derece yoğun çabalar sarf etmektedir. Türkiye'nin bu çabaları, 11 Eylül 2001 sonrası tüm dünyanın dikkatini çekmekte ve desteğini almaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere Türkiye özellikle küresel terörle mücadelede yadsınamayacak derecede başarılı bir geçmiş sergilemektedir. Küresel teröristlerin iddialarının aksine Türkiye, Batı ile Doğu'nun, Hristiyanlarla Müslümanların, din ile demokrasinin beraber de yaşayabileceğini gösteren ve bunu bir model olarak ispatlayan bir ülke konumundadır. 6-7 Nisan 2009'da İstanbul'da gerçekleştirilen Medeniyetler İttifakı Toplantısı, küresel teröristlerle onları besleyen radikal ve ötekileştirici söylemlerin ve iddiaların tam anlamıyla karşıtını ortaya koyması sebebiyle, Türkiye için önemli bir toplantı olmuştur. Dolayısıyla Obama'nın Ankara ziyareti, Amerika Birleşik Devletleri açısından Türkiye'nin terörle mücadelede ne kadar önemli bir aktör olduğunun açık bir izdüşümüdür.

3.2. Irak

2003 yılı, Irak'ın tarihinde Saddam diktatörlüğünün yıkılması bakımından bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Ancak Diktatörden kurtulan Iraklılar, bunu Bağdat'taki Firdevs meydanında Saddam'ın heykelini yıkarak büyük sevinç gösterilerinde bulunurken, bunun aslında gelecekte büyük felaketlere, istikrarsız ve anarşik bir ortama sebebiyet vereceğini nereden bilebilirlerdi? Irak halkı bugün, sağlıktan eğitime, barınmadan istihdama, terörden iç ve dış göçe uzanan birçok sorunla başa çıkmak zorundadır. Bölünmenin eşiğine gelen ülkede Amerika Birleşik Devletleri başarısız olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri, bu başarısızlığını kapatabilmek, Irak'ı yeniden inşa edebilmek için Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır. Zira; her ne kadar bölgesel Kürt yönetimi ile aşılması gereken bazı problemler ve PKK terör örgütünün ortadan kaldırılması gibi sorunlar halen devam ediyor olsa da; Türkiye 2003'ten beri gerek hükümetlerarası gerekse halklararası diyalog bakımından önemli mesafeler katetmiştir.

3.3. Afganistan

Afganistan, 1979 Sovyet işgalinden bu yana, dünya politikasında sürekli savaşlarla ve çatışmalarla anılan bir ülke durumundadır. Orta Asya ve Ön Asya arasında önemli bir stratejik konuma sahip olsa da, son otuz yıl içinde istikrarını sağlayamamıştır. Bush döneminin tabiriyle, aciz devlet (failed state) olarak anılan Afganistan'ın istikrarlı bir yapıya kavuşturulması daha önce de belirtildiği gibi, Obama hükümetinin en önemli dış politika hedeflerinden biridir. Tıpkı Irak'ta olduğu gibi, bu hedefini gerçekleştirebilmek için Amerika

Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye ihtiyacı vardır. Türkiye'nin NATO içindeki aktif katkısı ve Afgan askerinin ve polisinin eğitimi konularındaki desteği, Afganistan Devleti'nin inşası bakımından son derece önemlidir. Batılılara güven konusunda büyük kuşular taşıyan Afganlar Türklere daha yakın durmaktadırlar. Onların Türklere olan bu inançları ve güvenleri, Afganistan'da tarafların bir araya getirilmesi bakımından Türkiye'nin rolünü açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Amerikan Başkanı Obama'nın 6-7 Nisan 2009'daki Ankara ziyareti bu bakımdan da ele alınmalıdır.

Özetlenecek olursa, Türkiye'nin gerek bölgesel gerekse küresel bakımdan 21. Yüzyılda karşımıza çıkan ve çıkacak pek çok sorunun çözümünde kilit ülkelerden biri olduğu ve olacağı açıktır. Gerçekten de Türkiye, birçok aktörden farklı olarak, bölgedeki pek çok ülke ile kuvvetli güven bağlarına ve yoğun ilişkilere sahiptir. Bundan sonra Türkiye'nin yapması gereken, bunu doğru dış politika stratejileriyle kullanmak ve geliştirmek, elinde bulundurduğu kartları yerinde ve zamanında etkili bir şekilde kullanmak olacaktır.

Sonuç

Obama, her ne kadar barış ve diyalog yanlısı olduğunu savunsa da, yine de “Rambo Politikası” uygulama isteğine sahip bir başkan olarak suçlanmaktadır. Stallone'un son Rambo filminde ana karakter, Irak veya Afganistan gibi yerlerde değil, “liberal müdahalecilerin” (ve eski First Lady Laura Bush'a kadar tüm yeni muhafazakârların) en ilgi gösterdikleri yerlerden olan Myanmar'daki “kötülükler” karşı mücadele etmektedir. Filmin temel mesajı, “birilerinin dünyadaki kötülüğe karşı harekete geçmesi”dir. Obama da Amerika Birleşik Devletleri'nin şer ile mücadelede dünyaya mutlak iyiliğin getirilebilmesi için liderlik etmesi gerektiğini belirtmiştir (Kagan, 2007). İlginç bir biçimde liberal müdahalecilerin yeni doktrini BM tarafından da desteklenmekte, barış ve güvenliğin devletlerin içişlerine müdahale edebilecek uluslararası askeri güçle sağlanabileceği belirtilmektedir (Kincaid, 2008). Tüm bunlara dayanarak gerek Demokratlar ve pek çok Cumhuriyetçi Amerikan askerinin küresel bir biçimde konuşularak, insani sorunları çözmeleri gerektiğini bildirmektedirler. Elbette bu sorunlar ancak “Kibutu'dan Kandahar'a kadar saldırı pozisyonunda olmasıyla” çözülebilecektir.⁴ Yıllık 700 milyar doları bulan ve dünyadaki tüm savunma harcamalarının %46'sını yaparken, (ki bu rakam 1986'da %28'di)⁵ “saldırı pozisyonunda olmakla” aslında artan tehditlere de maruz kalmaktadır.

Elbette Obama “terörle küresel çapta savaş” (global war on terror) söylemini El-Kaide’nin dünya görüşünü geçerli kılmaktan başka bir işe yaramayacağı düşüncesiyle kullanmamaktadır (The Chicago Tribune, 2009), ancak, bu söylemin yerini “okyanus ötesi beklenmedik durumlara karşı operasyonlar” (overseas contingency operation) almıştır (Wilson ve Kamen, 2009). Bu iki söylemin arasında siyasi olarak bir fark yoktur ve Amerika Birleşik Devletleri’nin anti-terör politikaları aslında aynıdır. “Ya bizimlesiniz ya da bize karşı” gibi söylemler kullanılmamaya çalışılmış ve gösterilen bu söylemsel hassasiyet çok olumlu tepkiler almıştır.

Oysa Obama, Irak’a yönelik işgali eleştirirken “Irak’a yönelik bir savaşın başarılı olsa bile bunun tahmin edilemeyecek kadar uzun ve masraflı olacağını, sonuçlarının önceden kestirilemeyeceğini, bu savaşın Ortadoğu’daki ateşi körükleyeceğini ve El-Kaide’ye olan katılımların artacağını” belirtmiştir (Kincaid, 2008). Ancak hiçbir zaman Irak hakkındaki düşüncelerini herhangi bir sol veya ilerici anti-müdahaleci prensiplere dayandırmamış, hatta bunun yerine başkanlık kampanyası boyunca geleneksel diplomasiye sorumlu olan Baba Bush dönemindeki reel politığe saygı duyduğunu defalarca tekrarlamıştır (Hadar, 2009).

Pek çok Amerikalıyla beraber dünyadaki insanların çoğu Oğul Bush’un Amerikan Dış Politikasını radikal bir biçimde düzenlemede kullandığı yöntemler nedeniyle büyük öfke içindedir. Bu öfkeye yol açan başlıca sebeplerden birisi de Bush’un, Amerika Birleşik Devletleri’nin küresel konulardaki geleneklerinden olan müzakere, esneklik ve işbirliğini bir tarafa atarak, dünyadaki herhangi bir yere tek taraflı müdahale etme hakkını kendinde bulduğu radikal bir takım değişiklikleri dış politikaya adapte etmiş olmasıdır (Kinzer, 2009). Fukuyama’nın teorilerini temel alarak Ortadoğu ve çevresini hızlı bir biçimde değiştirip, bu bölgelerin refah, barış ve siyasi özgürlüklerin hüküm sürdüğü yerler olması amaçlanmıştır. Bu amaç da ancak ülkelerin, askeri yöntemlerin zoruyla da olsa, Amerikan tarzı politik ve ekonomik sistemlere sahip olmasıyla gerçekleşebilecektir.

Obama, Chicago’da yaptığı konuşmada dünyada sınırların yeniden çizilmekte olduğunu belirtmiştir. “We are Berliners” gibi Kennedy dönemi sloganlarına atıfta bulunurken bir yandan da “hür dünyanın lideri olmak” şeklindeki soğuk savaş tarzı söylemlerde bulunmuştur (Kagan, 2007). Obama’nın konuşmalarından anlaşıldığı kadarıyla “her yerdeki herkes ve her şey Amerika Birleşik Devletleri’ni ilgilendirmektedir”. Nitekim ona göre, Amerikan halkının güvenliği, tüm insanların güvenliğiyle kaçınılmaz bir şekilde bağıntılıdır.

Bush Döneminden farklı olarak Obama, Clinton Döneminde rol almış kurmaylarının da etkisiyle Clinton dönemindeki pek çok şeyi devam ettirecek gibi görünmektedir. Bunlardan en önemlisi müzakereye olan inançtır. Hillary Clinton'ın deyimiyle söyleyecek olursak, “zeki güç”tür (Davis, 2009). (cooperative engagement, smart power-strategy) Ona göre uluslararası ilişkilerde bütün enstrümanlar Amerika Birleşik Devletleri'nin inisiyatifindedir ve ellerinin altındadır. Bunlar diplomatik, ekonomik, askeri, politik, hukuki ve kültürel değerlerdir ve her bir durum için uygun enstrüman veya bunların kombinasyonu Amerikan eliyle seçilebilir. Obama ise bir konuşmasında “başarmak için Amerikan gücünün tüm araçlarını ustaca kullanan, dengeleyen ve birleştiren yeni bir strateji takip etmeliyiz: Ordu ve diplomasi; akıl ve hukuk, ekonomi ve etik sorumluluk” şeklinde konuyu özetlemiştir (Lobe, 2008a).

Özetle, aslına bakılırsa, başkanlık seçimlerindeki konuşmalarından bu yana Obama'nın dış politikasının tam olarak ne olduğu ve bunun için hangi yolları gerçekten uygulayacağı net değildir. Hatta, belki de “değişim” vaadiyle gelen Başkan, bunu sadece Bush'un sert ve savaş yanlısı politikalarından bıkan seçmenleri etkilemek için söylemiş olduğu bile düşünülebilir. Hatta bugüne kadar geçen dönemde, seçim söylemi “değişim” olan Başkan Obama'nın getirdiği değişimin yalnızca dış politikada kullanılan kelimelerde ve halkla ilişkilerin daha etkin kullanılmasında olduğu söylenebilir. Çünkü unutulmamalıdır ki Amerikan Dış Politikasının ana öğeleri bellidir ve bunları elde etmek için ne kadar yumuşak ya da akıllı güç yanlısı olursa olsun bütün Başkanlar gerektiğinde sert politikalar izlemekten geri durmayacaklardır.

SON NOTLAR

*Yrd. Doç. Dr., Atılım Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ankara.

¹Fransa'da Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde araştırmacı ve Siyasal Bilgiler Okulu'nda öğretim görevlisi olan Maxime Lefebvre bu olguyu tarihsel boyutlarıyla incelerken, sürecin itici güçlerini de gözden geçiriyor. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Maxime Lefebvre, *La Politique Etrangere Américaine*, (Amerikan Dış Politikası) çev. İsmail Yerguz, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005. Ayrıca, Amerikan Dış Politikası hakkında Amerikan Dış Politika danışmanlarının gözünden bilgi edinmek için bakınız: Zbigniew Brzezinski, *Tercih (The Choice)*, çev. Cem Küçük, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2005; Zbigniew Brzezinski, *İkinci Şans (Second Choice)*, çev. Yelda Türedi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2008 ve Zbigniew Brzezinski, Brent Scowcroft ve David Ignatius (moderatör), *Amerika ve Dünya (America and the World)*, çev. Manolya Aşık, Profil Yayıncılık, İstanbul, 1. Baskı, Şubat 2009.

² Amerikan Dış Politikasında Jacksoncu (Jacksonian) anlayışın etkisi hakkında daha fazla bilgi için bakınız: Walter Russell Mead, "The Jacksonian Tradition", *The National Interest*, Kış 1999-2000. Mead bu makalesinde kısaca Amerikan Dış Politikasına yön veren dört ana felsefeden (Hamiltoncular, Wilsoncular, Jeffersoncular ve Jacksoncular) bahsetmiş ve Amerikan Dış Politikasının ve Amerikan halkının genelde savaşa yatkın tutumunun köklerinin Jacksoncu geleneğe olduğuna vurgu yapmıştır.

³ Organizing for America, "The American Moment: Remarks of Senator Obama to the Chicago Council on Global Affairs", 23 Nisan 2007, http://www.barackobama.com/2007/04/23/the_american_moment_remarks_to.php.

⁴ Organizing for America, "The American Moment: Remarks of Senator Obama to the Chicago Council on Global Affairs", 23 Nisan 2007, http://www.barackobama.com/2007/04/23/the_american_moment_remarks_to.php.

⁵Commonwealth Institute Report, "Re-envisioning the Defense", <http://www.comw.org/pda/fulltext/081201ReenvisioningDef.pdf>.

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, S. (2010) "Obama ve Ortadoğu", *USAK*, <http://www.usakgundem.com/yazar/1564/obama-ve-ortado%9Fu.html>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2010.

AIPAC (2010), Policy Conference 2008, Obama's Speech, 4 Haziran 2008, http://www.aipac.org/Publications/speechesByPolcymakers/PC_08_Obama.pdf, erişim tarihi: 11 Mayıs 2010.

BALZ, D. (2007), "Clinton's Iran Vote Prompts A Harsh Back-and-Forth", *The Washington Post Blog*, 7 Ekim 2007, http://blog.washingtonpost.com/44/2007/10/07/clintons_iran_vote_prompts_a_h.html

BRZEZINSKI, Z. (2005), *Tercih (The Choice)*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

BRZEZINSKI, Z. (2008), *İkinci Şans (Second Choice)*, İstanbul: İnkılap Kitabevi,

BRZEZINSKI, Z., SCOWCROFTVE, B., IGNATIUS, D. (2009), *Amerika ve Dünya (America and The World)*, İstanbul: Profil Yayıncılık.

CNN Politics, "Obama: Afghanistan Strategy: More Troops in Quickly, Drawdown in 2011", 1 Aralık 2009.

COMMONWEALTH INSTITUTE REPORT (2008), "Re-envisioning the Defense", <http://www.comw.org/pda/fulltext/081201ReenvisioningDef.pdf>.

DAVIS, L. (2009), "Obama-Clinton: Significant Change in Foreign Policy", *The Huffington Post*, 7 Aralık 2009.

DEMİRTEPE, T. (2009), "Obama'nın Afganistan Stratejisi", *USAK*, 23 Mayıs 2009, <http://www.usak.org.tr/makale.asp%3Fid%3D975+turgut+demirtepe+obama&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>, erişim tarihi: 09 Mayıs 2010.

FEFFER, J. (2008), "Poor, Deluded Europeans", *Foreign Policy in Focus*, Cilt 3, Sayı 3, 22 Ocak 2008.

GRAY, C. S. (2005), "How Has War Changed Since the End of the Cold War?", *Parameters*, Bahar 2005.

HADAR, L. (2009), "President Obama: A Realist Interventionist?", *Right Web*, 28 Ocak 2009, [http://www.rightweb.irc-online.org/articles/display/President Obama A Realist Interventionist](http://www.rightweb.irc-online.org/articles/display/President%20Obama%20A%20Realist%20Interventionist), erişim tarihi: 10 Kasım 2009.

HARRISON, S. (2009), "Kashmir: Obama's First Foreign Policy Mistake", *Rediff India Abroad*, 06 Ocak 2009, <http://www.rediff.com/news/2009/jan/06jammu-kashmir-obama-foreign-policy.htm>, erişim tarihi: 05 Aralık 2009.

INTER PRESS SERVICE (2009), "US: Clinton Stresses Cooperative Engagement, Smart Strategy", <http://ipsnews.net/news.asp?idnews=45400>, erişim tarihi: 14 Aralık 2009.

JENTLESON, B. W. (2000), *American Foreign Policy- The Dynamics of Choice in the 21st Century*, New York: W.W. Norton&Company,

KAGAN, R. (2007), "Obama the Interventionist", *The Washington Post*, 29 Nisan 2007.

KINCAID, C. (2008), "Obama's Rambo Foreign Policy", *The National Ledger*, 30 Ocak 2008, www.newswithviews.com/Kincaid/cliff203.htm.

KINZER, S. (2009), "Obama may follow Bush's Foreign Policy", *Politico News*, 01 Ağustos 2009, <http://www.politico.com/news/stories/0109/17178.html>, erişim tarihi: 3 Ağustos 2009.

KREY, P. (2009), "Foreign Policy Advice for Obama: Non-Interventionism!", *Political Class Dismissed Blog*, 3 Şubat 2009, <http://politicalclassdismissed.com/?p=3877>, erişim tarihi: 14 Aralık 2009.

KREY, P. (2009) "Obama's Foreign Policy Described as Pragmatic", *The New American*, <http://www.thenewamerican.com/index.php/reviews/903-correction-please/1156>, 27 Mayıs 2009.

LAÇİNER, S. (2009), "Obama'nın Ortadoğu Politikalarının İlk Sonucu: İran Gösterileri", *USAK*, 20 Haziran 2009, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=990>, erişim tarihi: 10 Nisan 2010.

LAKE, E. (2008), "Obama Promises Undivided Jerusalem as Israeli Capital", *The Sun*, New York, 5 Haziran 2008, <http://www.Nysun.com/national/obama-promises-undivided-jerusalem-as-israeli/79363/>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2010.

LEFEBVRE, M. (2005), *Amerikan Dış Politikası*, İstanbul: İletişim Yayınları.

LOBE, J. (2008a), "US: Diplomacy, Multilateralism Stressed by Obama Team", *Global Geopolitics News and Analysis*, 01 December 2008, <http://globalgeopolitics.net/wordpress/2008/12/01/us-diplomacy-multilateralism-stressed-by-obama-team/>, erişim tarihi: 10 Aralık 2009.

LOBE, J. (2008b), "Candidates' Worldviews are Worlds Apart", *Inter Press Service*, 28 Ekim 2008, <http://ipsnews.net/news.asp?idnews=44425>, erişim tarihi: 01Kasım 2009.

LOBE, J. (2009), "Obama Returns to Greater Middle East Mess", *Global Geopolitics News and Analysis*, 20 Kasım 2009, <http://globalgeopolitics.net/worldpress/2009/11/20/u-s-obama-returns-to-greater-middle-east-mess>. erişim tarihi: 01Aralık 2009.

MCCHARLES, T. (2009), "Obama's *Buy American* Plan Blasted", *The Star News*, <http://www.thestar.com/printArticle/579557>, 30 Ocak 2009.

MEAD, W. R. (2000) "The Jacksonian Tradition", *The National Interest*, Kış, 2000.

MULLEN, M. (2009), "US Military in Pakistan Warning", *BBC News*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7501090.stm>, erişim tarihi: 05 Aralık 2009.

ORGANIZING FOR AMERICA (2007), "The American Moment: Remarks of Senator Obama to the Chicago Council on Global Affairs", 23 Nisan 2007, http://www.barackobama.com/2007/04/23/the_american_moment_remarks_to.php.

POSNER, E. (2009), "Think Again: International Law- Obama Will Respect International Law More Than Bush Did? NO", *Foreign Policy Magazine*, http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/09/17/think_again_international_law, 17 Eylül 2009.

REAGAN, M. (1997), *The City on a Hill: Fulfilling Ronald Reagan's Vision for America*, Nashville: Thomas Nelson Inc.

SEVER, M. ve KILIÇ, E. (2001), *Düşmanını Arayan Savaş*, İstanbul: Everest Yayınları.

SUSSER, L. (2008), "Will `President Obama`be Good for Israel?", *JTA*, 7 Haziran 2008, <http://www.jewishjournal.com/about/author/671/>, erişim tarihi: 10 Aralık 2009.

THE CHICAGO TRIBUNE (2009), <http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/la-na-terrorism-brennan7-2009aug07.0,1770866.story>.

US MILITARY ACADEMY AT WESTPOINT (2009), NY, "President Obama on the Way forward in Afghanistan & Pakistan", 1 Aralık 2009, <http://www.whitehouse.gov/photos-and-video/president-obama-way-forward-afghanistan-and-Pakistan>, erişim tarihi: 10 Mayıs 2010.

WILSON, S. ve KAMEN, A. (2009), "Global War on Terror is Given New Name", *The Washington Post*, 25 Mart 2009.

XIONG, J. (2008), "The Neoconservatism of Obama's Foreign Policy Cabinet", *Encyclopedia Britannica Blog*, 24 Aralık 2008, <http://www.britannica.com/blogs/2008/12/the-neoconservatism-of-obamas-foreign-policy-cabinet/>, erişim tarihi: 10 Aralık 2009.